

Opinnäytetyö (YAMK)

Kulttuuriala

Soveltava taide

2019

Anna Hellstén

TYTTÖJEN KIRJOITUKSIA

– Draama-MES®-menetelmä
lastensuojelutaustaisille nuorille

Anna Hellstén

TYTTÖJEN KIRJOITUKSIA

- Draama-MES®-menetelmä lastensuojelutaustaisille nuorille

Tämän ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyön tavoitteena on kuvata kehittämishankkeeni Tyttöjen kirjoituksia kulkua. Hankkeessa työpari Veera Alaverronen (Teatteri-ilmaisun ohjaaja AMK, PsM) ja Anna Hellstén (teatteri-ilmaisun ohjaaja AMK, yhteisöpedagogi AMK) kehittivät lastensuojelutaustaisille nuorille Draama-MES®-menetelmän soveltavan teatterin keinoin. Draama-MES®-menetelmän sisältö pohjautuu lastensuojeluyritys Neljä Astetta Oy:n kehittämään MES®-ohjelmaan.

MES®-ohjelma on lastensuojelun vanhempien kanssa tehtävään työhön kehitetty prosessimainen itsetuntemuksen kasvuohjelma ja ryhmätyömalli. Kehittämämme Draama-MES®-menetelmä on tässä työssä sovellettu aikuistumisen kynnyksellä oleville lastensuojelutaustan omaaville nuorille.

Kehittämishankkeen toiminnallinen osa jakautui kahteen vaiheeseen, Draama-MES®-ryhmäprosessiin sekä sitä seuranneeseen taiteelliseen prosessiin, josta syntyi teatteriesitys Tyttöjen kirjoituksia. Varsinaisen toteutuksen lisäksi hankkeeseen on liittynyt paljon kehittämis- ja tuottamistyötä uusien toimintatapojen ja resurssien keräämisen puitteissa. Kehittämishankkeen tulokset olivat myönteisiä. Menetelmän pilottiversio keräsi ainoastaan positiivista palautetta niin osallistujiltaan kuin yleisöltä.

Tässä opinnäytetyössä esitellään tarkemmin Neljä Astetta Oy:n kehittämä MES®-ohjelma, hanketta varten kehitetty Draama-MES®-menetelmä, sekä avataan Tyttöjen kirjoituksia -projektin kulkua. Viimeisessä luvussa, Soveltavan taiteen tienraivaajat, pohditaan kyseessä olevan menetelmän konseptoinnin haasteita, sekä esitellään työstä tehtävät päätelmät.

ASIASANAT:

Soveltava taide, soveltava teatteri, lastensuojelu, nuoret

MASTER'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Applied Art

2019 | 29 pages

Anna Hellstén

TYTTÖJEN KIRJOITUKSIA

- Drama MES® Method for young people with a child protection background

The goal of this Master's Thesis is to describe my development project Tyttöjen kirjoituksia. In the project, colleagues Veera Alaverronen (PsM, Drama instructor) and Anna Hellstén (Drama instructor, Community educator) developed Drama MES® Method for the young people with child protection background. The Drama MES® Method was done with applied theater methods and it was based on child protection company Neljä Astetta Oy's MES® Program.

MES® Pprogram is a self-knowledge process wrapped in a team work model for clients who have children under child protection services. The program focuses on self-knowledge development. The Drama MES® Method in this work has been applied for the young people with child protection background.

The concrete part of my development project is divided in two sections, The Drama MES® group and the following artistic process, what became the Tyttöjen kirjoituksia, applied and contemporary play. Along with the projects concrete work came also a lot of development and production work with creating new ways and collecting resources. The outcome of this development project was outstanding. Drama MES® Methods pilot version received only positive feedback from its participants as well as from its audience.

This Master's Thesis introduce Neljä Astetta Oy's MES® Program, The Drama MES® Method made for this project, and tells more about the applied theater project called Tyttöjen kirjoituksia. In the last chapter, Soveltavan taiteen tienraivaajat, The Master's Thesis discuss about challenges of the Drama MES® Method wrapping into a concept. The final chapter also introduces the conclusions of this work.

KEYWORDS:

Applied Art, Applied Theater, child protection, young people

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 MES®-OHJELMA	8
2.1 MES®-ohjelman teoreettinen viitekehys	9
2.2 MES®-ohjelman aihealueet ja niiden käsittely	11
3 DRAAMA-MES®-MENETELMÄ	13
4 TYTTÖJEN KIRJOITUKSIA	17
4.1 Tyttöjen kirjoituksia -projektin kulku	17
4.2 Tyttöjen kirjoituksia -esityksen taiteellinen prosessi	19
4.3 Tyttöjen kirjoituksia esitys	21
4.4 Tyttöjen kirjoituksia -projektin palautteet	22
5 SOVELTAVAN TAITEEN TIENRAIVAAJAT	25
LÄHTEET	29

1 JOHDANTO

Tämä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö käsittelee Tyttöjen kirjoituksia -projektia, jossa kehitimme lastensuojelun perhetyön menetelmästä lastensuojelutaustaisille nuorille itsetuntemusta tukevan ryhmäprosessin soveltavan teatterin keinoin. Työn alkuperäinen idea on allekirjoittaneen, mutta kehittämishankkeen toteutus tehtiin työpari Veera Alaverrosen ja Anna Hellsténin toimesta tilaustyönä valtakunnalliselle lastensuojeluyritys Neljä Astetta Oy:lle. Tämä opinnäytetyö käsittelee sitä, miten yrityksen MES®-ohjelmasta sovellettiin Draama-MES®-menetelmä, ja miten syntyi soveltavan teatterin projekti Tyttöjen kirjoituksia. Opinnäytteen viimeisessä luvussa arvioin lisäksi sitä, miten soveltavan taiteen ja sosiaalialan yhteistyö sujui ja mitä siitä voi oppia.

Draama-MES®-menetelmä on sovellus lastensuojeluyritys Neljä Astetta Oy:n MES®-ohjelmasta. MES®-ohjelman tarkoituksena on parantaa asiakasperheiden vanhempien itsetuntemusta ja sitä kautta tukea heitä parantamaan omien lastensa kasvuolosuhteita. MES®-ohjelmassa opetellaan sanoittamaan vertaistukiryhmässä sitä, kuka ja millainen minä olen, ja miksi toimin niin kuin toimin. Ohjelman teemat käyvät läpi elämän eri osaluokkia, ja jokaisella kerralla osallistujat jakavat ryhmän kesken jotain, mitä ovat itsestään aiheen valossa kirjanneet paperille. Ääneen puhuminen ja muiden kuuntelu on ohjelman keskiössä. (Sihlman & Malinen 2018, 11) Teatteri-ilmaisun ohjaajana löysin tästä yhdensuuntaisen polun taiteen kanssa. Pyrkimys ilmiöiden, tapahtumien ja tunteiden totuudelliseen sanoittamiseen sekä muun maailman kuuntelu ovat jaettuina tavoitteita sekä taiteessa että MES®-ohjelmassa. Se mitä meistä sanotaan, se, mitä itse kerromme itsellemme muille sekä itsellemme, on kääntein tekevää elämässämme. Tämä, myös narratiivisen terapian keskeinen ajatus, on tärkeää niin MES®-ohjelmassa kuin omassa taiteessani. Tämä yhdensuuntaisuuden oivallus antoi lähtökipinän Tyttöjen kirjoituksia -projektille.

Nuoret ovat aina olleet itselleni erityisen rakas kohderyhmä. Ennen taidealaa opiskelin yhteisöpedagogiksi kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmassa, ja tällä hetkellä toimin Kaarinan nuorisoteatterin johtajana, jossa saan yhdistää kaiken itselleni rakkaan: teatterin tekemisen, kansalaistoiminnan ja nuorten kanssa työskentelyn. Taiteellinen työskentelyotteeni on dialoginen ja prosessiin keskittyvä, mutta kuitenkin aina taiteellisesti kunnianhimoiseen lopputulokseen tähtäävä. Uskon, että hyvinvoiva yhteisö

tuottaa suuremman taian teatterin lavalle kuin sellainen yhteisö, missä hyvinvointia ei ole otettu huomioon.

Olen myös työskennellyt yhteisöpedagogina osa-aikaisesti lastensuojelun parissa viimeiset 10 vuotta. Sinä aikana minua ovat koskettaneet kymmenet, ellei sadat ihmiset lastensuojelun kontekstissa. Olen nähnyt, miten mahtavaa työtä monet ovat saaneet osakseen, tai tehneet sitä itse. Kunnioitukseni on syvä niin lastensuojelun asiakkaita, jotka työstävät ja elävät oman elämänsä kipeimpiä solmukohtia, kuin solmukohtien avaamisessa auttavia, rautaisia ammattilaisia kohtaan. Kohdalleni on osunut monia onnistumistarinoita, mutta myös niitä hetkiä, jolloin apu on ollut valitettavan vääränlaista tai jopa myöhäistä. Oma pyrkimykseni on jo pitkään ollut tuoda jonkinlaista vipuvoimaa taiteesta lastensuojelun työkentälle. En väitä, että taiteella voi ratkaista kaikki mahdolliset ongelmat, mutta uskon, että sillä on mahdollisuus palauttaa suuri osa siitä ihmisarvosta, mikä jostain syystä on valunut matkan varrella pois. Taiteilijana minua on kiinnostanut myös ajatus siitä, mitä taide tai yhteiskunta voisi oppia yhteiskunnassa ahtaassa tilanteessa olevilta henkilöiltä, jos vain osaisimme kuunnella.

Draama-MES® -menetelmän pilottiprojektiin halusin valita kohderyhmäksi oman erityiskohderyhmäni; nuoret. Työskenneltyäni nuorten kanssa sekä lastensuojelun että teatterin kentällä, olen toistuvasti kohdannut heidän upean voimansa, sisukkuutensa, lohduttoman näköalattomuutensa sekä heidän haurautensa. Varsinkin lastensuojelutaustaisten nuorten lapsuutta leimaa usein suuri vaille jääminen, mikä aiheuttaa aikuistuvalla ja itsenäistyvälle nuorelle usein monitasoisia ongelmia itsetuntemuksen sekä elämännäköisyyden kanssa. Näistä syistä halusin lähteä kehittämään Draama-MES® -menetelmää nimenomaan aikuisuuden kynnyksellä oleville nuorille. Halusin tarjota heille mahdollisuuden prosessiin, jossa he saisivat sanoittaa oman elämänsä ilmiöitä itselleen omin sanoin, sekä kehollistaa teatterin keinoin turvallisessa ympäristössä niitä asioita, jotka eivät ehkä vielä ole kypsiä ääneen sanottavaksi.

Draama-MES® -menetelmä tai Tyttöjen kirjoituksia -esitys ei olisi syntynyt ilman yhteistyökumppaneita ja ammattitaitoista työryhmää. Suurin kehittämishankkeeseen, ja sen onnistumiseen vaikuttanut tekijä oli työparini Veera Alaverronen, joka oli mukana alkumetreistä asti. Alaverronen on hyvä ystäväni sekä kollegani, jonka kanssa olimme jo pitkään pohtineet soveltavan teatterin tekemistä lastensuojelun kontekstissa. Alaverronen on koulutukseltaan teatteri-ilmaisun ohjaaja AMK sekä psykologi, ja on myös työskennellyt lastensuojelun sekä nuorten parissa molemmilla kentillä. Ehdotin hänelle ide-

aani MES®-ohjelman soveltamisesta nuorille, ja löysimme heti yhteisen sävelen. Yhteistyömme sekä kaksoisammattiroolimme ansiosta koimme, että tämä projekti oli juurikin se, mitä olimme odottaneet. Alaverrosen rautainen ammattitaito niin soveltavan taiteen kuin lastensuojelu- sekä ihmissuhdetyön osalta toivat koko prosessille turvaa ja vakautta alusta asti. Sekä Draama-MES® -menetelmä että Tyttöjen kirjoituksia -esitys ovat tekijänoikeudellisesti yhtä paljon meidän molempien käsialaa. Työskentelimme tasavertaisena työparina ja seisomme molemmat työn tulosten takana. Tässä opinnäytetyössä käytän työparista Alaverronen ja Hellstén nimitystä me.

Draama-MES® -menetelmän nimeä kantava pilottiryhmäprosessi huipentui nuorten omista tarinoista koostettuun julkiseen teatteriesitykseen, nimeltään Tyttöjen kirjoituksia. Soveltavan teatterin tekijöinä kuulumme siihen koulukuntaan, joka uskoo taiteen hyvinvointivaikutusten moninkertaistuvan, kun tehtävällä taiteella on taitteellisesti kunnianhimoinen päämäärä. Tyttöjen kirjoituksia -esitys esitettiin Turussa, pienessä soveltavan teatterin ammattinäyttämönä toimivassa Teatteri Mundossa, vuoden 2018 marras-joulukuussa. Esityskausi koostui yhteensä kahdeksasta esityksestä, joista jokainen oli loppuunmyyty tai paria paikkaa vaille täysi. Esityksen saama palaute, niin tekijöiltä kuin kokioloilta, oli ylistävää. Tekijät kokivat tullessa kuulluiksi ja nähdyiksi tavalla, jota he eivät olleet aiemmin kokeneet. Tekijät kertoivat myös omista ahaa-elämyksistään, joita olivat kohdanneet prosessin aikana. Yleisön palautteesta pysähdyttävimpiä olivat ne pakahtuneet kiitokset, joita samoissa lastensuojelun byrokratian kengissä kävelleet, tai niiden jalkoihin jääneet, esittivät. Joka esityksen jälkeen Teatteri Mundosta poistui katsomollinen syvästi koskettuneita katsojia.

Tämä opinnäytetyö toimii esimerkkitapauksena siitä, miten soveltavaa teatteria voi hyödyntää lastensuojelualalla. Tämä on myös raportti siitä tienraivaamisesta, mitä oli tarvittavaa tehdä, jotta soveltava taide mahtui lastensuojelualan maailmaan. Tämä on kertomus siitä, miten syntyi esitys nimeltä Tyttöjen kirjoituksia, ja mitä sitten tapahtui.

2 MES®-OHJELMA

Tyttöjen kirjoituksia -projektin kehittämä Draama-MES® -menetelmä pohjautuu Neljä Astetta Oy:n kehittämään MES®-ohjelmaan. MES®-ohjelma on pienryhmässä toteutettava prosessimainen itsetuntemuksen kasvuohjelma. Se on kehitetty työvälineeksi lasten vanhempien kanssa tehtävään lastensuojelun asiakastyöhön ja ohjelman nimi tulee sanoista monimuotoisen elämän sankari. Ohjelman ydin on se, että se tarjoaa osallistujalle mahdollisuuden tutustua ja sanoittaa oma tarinansa itselleen ja muille tavalla, jota ei luultavasti muuten tulisi tehneeksi. Tarinat kerrotaan ohjelman aiheiden viitoittamista näkökulmista, jotka usein ovat osallistujilleen silmiä avaavia. Osa ryhmässä jaetuista tarinoista on surullisia tai kipeitä, toiset taas iloisia ja onnellisia. Ohjelmassa keskitytään osallistujan oman tarinan merkityksellisyyteen sekä tarinan vaikutuksiin suhteessa häneen itseensä ja hänen lähipiiriinsä. Tavoitteena on katkaista negatiiviset, sukupolvien yli vaikuttavat toimintamallit. (Neljä Astetta Oy 2018.)

Yrityksen avainajatuksiin kuuluu huomio siitä, että lasten ja nuorten oireilun todelliset syyt löytyvät usein olosuhteista, joissa he kasvavat. Vanhempien ensisijainen tehtävä on täyttää lapsensa perustarpeet, kuten ravinto, lepo, puhtaus sekä yhteenkuuluvuuden ja rakkauden tunteiden täytyminen. Joskus vanhemman oma tarina saattaa estää häntä olemasta edes tietoinen oman lapsensa vailla olevista perustarpeista. Tästä ajatuksesta ponnistaa MES®-ohjelma. Ohjelma saattaa vanhemmat omaan itsetuntemuksen prosessiin, jonka aikana he tulevat tietoiseksi omista tarpeistaan, tunteistaan sekä toiminnastaan, ja pyrkivät tämän johdosta tietoisesti täyttämään myös omien lastensa perustarpeita kattavammin. MES®-ohjelman tavoitteena on, että pitkäjänteisen prosessimaisen työskentelyn avulla esteet, joita onnellisen ja hyvän vanhemmuuden tiellä on ollut, hälvenevät ja vanhempi eheytyy. (Neljä Astetta Oy 2018.)

MES®-ohjelman tausta pohjautuu eri teorioiden ja terapiasuuntausten lisäksi kokemuseräiseen teoriaan. Ohjelman taustaa on erityisesti muokannut ohjelman kehittäjän, Mikko Meritien oma elämäntarina. Meritien lapsuutta, nuoruutta ja varhaisaikuisuutta leimasivat monisäikeiset ongelmat, joista hän on kuitenkin onnistunut ponnistamaan tasapainoiseen aikuisuuteen. Meritie on yhdessä Neljä Astetta Oy:n väen kanssa koonnut MES®-ohjelmaan niitä työvälineitä, mitä hän ja hänen perheensä olisivat kaivanneet silloin, kun elämä oli kaikkein rankimassa vaiheessa. Ensisijaisesti MES®-ohjelman tarkoituksena on tarjota osallistujalle turvallinen ympäristö ja välineet kohdata oman elämän

ilot ja surut, ne asiat, jotka ovat muovanneet meistä meidät. Vertaisryhmässä tapahtuva elämäntarinan läpikäyminen antaa osallistujalle kokemuksen näkyväksi tulemisesta. Tämä on tärkeää, sillä ihmisten välisellä vuorovaikutuksella, kohtaamisella ja näkyväksi tulemisella on suuri merkitys henkilön persoonan arvon, ainutlaatuisuuden ja ihmisarvon rakentumiselle. (Sihlman & Malinen 2018, 9.)

2.1 MES®-ohjelman teoreettinen viitekehys

MES®-ohjelman teoreettinen viitekehys muodostuu kokemusperäisen kehyksen lisäksi eri teorioiden ja terapiasuuntausten nivoutumisesta prosessin eri vaiheisiin. Nämä lähestymistavat näkyvät MES®-ohjelman työvälaineissä konkreettisina, kirjallisina tehtävinä, eli MES®-karttoina. Narratiivisuus leimaa jokaisen tapaamiskerran toimintaa ryhmän koontuessa kuin leirinuotiolle kertomaan omaa tarinaansa aiheen ympäriltä. MES®-ohjelman keskeisimmät teoreettiset lähestymistavat ovat kiintymyssuhdeteoria, kognitiivinen terapia ja skeematerapia, sekä narratiivisuus (Sihlman & Malinen 2018, 6).

Kiintymyssuhdeteoria kuvaa läheisyyteen ja autonomiaan liittyvien sisäisten toimintamallien rakentumista varhaisissa kiintymyssuhteissa. Sen mukaan lapsi mukautuu siihen, minkälainen oleminen tuottaa parhaan mahdollisen suhteen ja turvan kiintymyksen kohteeseen, eli vanhemman roolissa toimijaan. Teorian mukaan nämä vuorovaikutuskäytännöt ohjaavat sisäiset mallit aktivoituvat myöhemmin elämässä, kun henkilö kokee avuttomuutta, turvattomuutta ja avun tarvetta. (Kuusinen 2000, 3.)

MES®-ohjelman aihealueet tarjoavat konkreettisia keinoja hahmottaa omia sisäisiä, lapsuudesta kantautuvia kiintymyssuhdeteorian mukaisia toimintamalleja, ja sanoittaa niitä itselleen. Toimintamallit ovat syntyneet henkilön elämässä vallinneiden olosuhteiden pohjalta, ja ne toimivat aikuisuudessakin suoja- ja selviytymisstrategioina. Toimintamallit sinällään eivät automaattisesti ole huono asia, mutta ne voivat olla myös haitallisia, etenkin jos henkilö ei itse ole niistä tietoinen. MES®-ohjelman yhtenä suurena tavoitteena onkin auttaa osallistujaa tulemaan tietoiseksi ja sanoittamaan itselleen omia toimintamallejaan. Ohjelma luottaa siihen, että tietoisuus antaa ihmisille avaimet toimintansa muuttamiseen, sekä sitä kautta tukee henkilön omaa ja läheisten ihmisten elämänlaadun ja onnellisuuden parantamista.

Kognitiivisessa terapiassa tutkitaan asiakkaan ajatusten ja toiminnan yhteyttä, sekä opetellaan uusia ajattelutapoja, jotka johtavat uusiin toimintatapoihin. Kognitiivisen terapian

avulla asiakkaat löytävät uusia ratkaisuja ongelmiinsa, ja se usein lievittää masennus- sekä ahdistusoireita. Vaikka kognitiivinen terapia on tutkitusti tehokkainta masennuksen sekä ahdistuneisuuden hoidossa, sen ongelma on se, että oireet usein palaavat terapian loputtua, sillä ihmisillä on taipumus palata ajattelemaan ja toimimaan kuten ennen terapiaa. (Takanen 2011, 13.)

Kognitiivisen terapian alalajina voidaan nähdä skeematerapia, joka perustuu kognitiivisen terapian lisäksi psykodynaamiseen terapiaan, hahmoterapiaan, tietoisuustaitoterapiaan sekä ratkaisukeskeiseen terapiaan (Takanen 2011, 13). Skeematerapiassa tutkitaan ja muokataan epätarkoituksenmukaisia uskomusryppäitä, eli skeemoja tai tunnelukkoja, jotka saavat ihmisen toimimaan itselleen haitallisella tavalla (Kognitiivisen psykoterapian keskus). Skeematerapian teoria on selkeä ja siihen pohjautuva työskentelymalli on soveltuva kenen tahansa maallikon käytettäväksi (Takanen 2011, 14). Skeematerapiaan liittyvä Tunnelukko-testi on vapaasti hyödynnettävissä internetissä. Myös MES®-ohjelma käyttää Tunnelukko-testiä materiaalinaan. Usein Tunnelukko-testi onkin MES®-ryhmässä yksi odotetuimmista aiheista, ehkä sen antamien konkreettisten ja selkeiden tulosten takia.

Narratiivinen terapia perustuu ihmiseen tarinan kertojana. Sen ydin perustuu ajatukseen ihmisen käsityksestä maailmasta ja itsestään, tai tarkemmin siihen, että totuus sijoittuu jonnekin niiden väliin. Itsemme ulkopuolisen maailman pystymme mittaamaan, aistimaan ja todentamaan. Omat tunteemme ja muistomme pystymme aistimaan, mutta ne eivät ole samalla tavalla mitattavissa tai todennettavissa. Oma sisäinen kokemus saattaa myös muuttua ajan myötä. Tämän takia narratiivinen terapia uskoo, että todellinen totuus on jossain maailman ja itsen välissä. Narratiivinen terapia toimii ajatuksella, että muuttamalla tapaa millä kerromme tarinoita itsellemme ja muille ihmisille omista kokemuksista ja tuntemuksista, muutamme myös omaa subjektiivista kokemusta asiasta. (Freedman & Combs 1995, 20.)

Narratiivisen terapian käytäntö leimaa MES®-ohjelman työskentelyä. Ryhmän kokoon-tumiskerran toiminta voidaan karkeasti jakaa kolmeen osa-alueeseen. Ensimmäisessä vaiheessa osallistuja syventyy omaan pohdintaan aihealueesta MES®-kartan avulla, toisessa vaiheessa hän kuuntelee minkälaisia tarinoita aihe nostaa muilla ryhmän jäsenillä pintaan. Kolmannessa vaiheessa hän kertoo itse oman tarinansa päivän aiheeseen liittyen, eli tarinan siitä, miten itse on kokenut maailman ja omat tunteensa kyseisestä näkökulmasta katsottuna. Muiden tarinoiden kuuleminen saattaa muokata tai olla muokkaamatta kertojan omaa tarinaa. Tarinat muuttuvat meidän mukana joka tapauksessa.

Tärkeää on uskaltaa kertoa oma tarinansa, sillä usein tarinat tulevat tosiksi vasta kun ne kerrotaan ääneen. Tarinan sisällön lisäksi tällä työskentelymallilla tuetaan kuulluksi tulemisen kokemusta sekä opetellaan kuuntelemisen jaloa taitoa.

2.2 MES®-ohjelman aihealueet ja niiden käsittely

MES®-ohjelman 16 kuukautta kestävä prosessin työskentely jakautuu yhteensä yhtä monen otsikon alle. Työskentelyn aiheita ovat muun muassa omien tarpeiden ja tunteiden tunnistaminen, unelmat ja niiden konkretisointi, sukupolvien ketju, eli menneisyyden vaikutusten ymmärtäminen ja ongelmien syyt, ihmissuhteet, omat rajat, parisuhde, vanhemmuus sekä menneisyys ja tulevaisuus (MES® Monimuotoisen elämän sankari® -ohjelma 2018). Perinteisessä muodossaan MES®-ohjelman prosessi tapahtuu vertaisryhmässä, jonka keskiössä on itsensä kohtaamisen lisäksi vertaisjakaminen sekä -palaute. Ryhmän koko on verrattain pieni, neljästä kuuteen henkilöä, ja sitä ohjaa koulutettu MES®-ohjaaja. Ohjaajan koulutukseen sisältyy oma MES®-prosessi, mikä takaa myös ohjaajan vertaisuuden ryhmässä.

MES®-ryhmä kokoontuu kaksi kertaa kuukaudessa. Joka toinen kerta tapaamiset ovat uuden aiheen kertoja, jolloin kokoonnutaan tekemään sekä jakamaan kyseiseen aiheeseen liittyvää MES®-työvälinettä, eli MES®-karttaa, ja joka toinen kerta on niin sanottu vertaistukitapaaminen. Vertaistukitapaaminen toteutetaan aktiivisen perhetyön hengessä toiminnallisesti, vaikkapa sienimetsässä tai keilatessa, mikä millekin ryhmälle tuntuu luontevalta. Vertaistukitapaamisen tärkein tehtävä on tarjota ryhmäläisille mahdollisuus keskustella aiheiden esiin nostamista tunteista ja ajatuksista luontevasti tekemisen äärellä. Vertaistukitapaamiset tukevat lisäksi ryhmän luottamuksen ja turvallisuuden tunteen rakentumista.

Ohjelman työvälineitä ovat MES®-kartat, eli yksinkertainen A4-paperi, johon on erilaisilla muotoiluilla alustettu kuhunkin aiheeseen liittyviä kysymyksiä tai lauseen alkujia, liittyen osallistujan omaan elämään. Joidenkin karttojen kysymysten sisältö perustuu ulkopuoliseen lähteeseen, kuten esimerkiksi Monimuotoisen rakkauden -kartta, jonka sisältö on lainattu YK:n lastenoikeuksien julistuksesta, tai Omien tunteiden -kartan kanssa tehtävä Tunnelukko-testi, joka on skeematerapian yleisesti jaossa oleva työväline. Näidenkin karttojen sisältöä käsitellään MES®-ohjelman omaleimaisella tavalla. Karttojen yksinkertaisuus madaltaa osallistujan kynnystä osallistumiseen, ja oma monimuotoisen elämän sankaritarina alkaa kirjoittaa kuin huomaamatta itse itseään. MES®-ryhmässä jokainen

ryhmän jäsen päättää itse, mitkä asiat omista kartoistaan jakaa ryhmälle ja mitkä asiat jättää omaksi tiedokseen. Karttoja ei myöskään kerätä ohjaajan tarkasteltavaksi, vaan ne jäävät jokaiselle itselleen.

MES®-ohjelman aihealueet ja kartat:

1. *Omien tarpeiden kartta*
2. *Elämästä nauttimisen kartta, omien unelmien -kartta*
3. *Monimuotoisen rakkauden kartta*
4. *Sukupolvien ketjun kartta*
5. *Ihmissuhteiden kartta*
6. *Omien menetysten kartta*
7. *Omien tunteiden kartta, tunnelukot*
8. *Selviytymiskeinojen- ja roolien kartta*
9. *Omien rajojen kartta*
10. *Mitä asioita puran itsestäni pois -kartta*
11. *Omien vahvuuksien kartta*
12. *Elämän tärkeysjärjestys -kartta, arvot*
13. *Miehisyyden-, isyyden-/Naiseuden-, äitiyden kartta*
14. *Parisuhteen kartta*
15. *Tulevaisuus-kartta*
16. *Kuka minä olen -kartta (Sihlman & Malinen 2018).*

MES®-ohjelman vahvuuksiin kuuluu sen yksinkertainen, mutta erittäin toimiva ohjatun pienryhmän malli. Haastavien ja isojen asioiden äärelle on jokaisen helppo pysähtyä, kun se tapahtuu turvallisessa pienryhmässä ennalta sovitulla tavalla. MES®-ohjelman aiheet ja sisällöt eivät itsessään ole uusia, mutta omaleimaista on tapa, jolla ne on kehystetty asiakkaiden käyttöön. Neljä Astetta Oy toteuttaa MES®-ohjelmaa usein myös yhtenä perhetyön osana, jolloin MES®-ryhmän ohjaaja on jokaisen tapaamisen jälkeen yhteydessä perheen omaan perhetyöntekijään niistä aiheista, joista on keskusteltu MES®-ryhmän aikana. Tämän mallin ajatuksena ei ole rikkoa MES®-ryhmäläisen luotamusta, vaan ohjata perhetyötä tehokkaasti niihin kohtiin, missä perhe oikeasti tarvitsee apua ja tukea. Esimerkiksi jos MES®-ryhmässä nousee esille, että vanhempi kokee väsymystä ja jää jatkuvasti vaille omien tarpeiden tyydyttymistä, koska ei koskaan pysty viettämään omaa aikaa, on perhetyön tämän tiedon avulla mahdollista reagoida ja auttaa ajan järjestämisessä. MES®-ohjelman avulla voidaan siis konkreettisesti tukea perhettä nopeallakin aikavälillä.®®

3 DRAAMA-MES®-MENETELMÄ

Draama-MES®-menetelmä jakaa alkuperäisen MES®-ohjelman asettamat tavoitteet ja sisällön pääpiirteittäin. Kuten MES®-ohjelmassa, myös Draama-MES®-menetelmän keskiössä ovat itsensä kohtaamisen ja tarinoiden jakamisen lisäksi kuuntelu ja vertaisuus. Sen erityispiirre on osallistujien ajattelun syventäminen ja tukeminen taiteen avulla. Tässä pilottiversiossaan Draama-MES® oli lisäksi sovellettu nuorille, aikuisuuden kynnyksellä oleville henkilöille, vaikka periaatteessa se soveltuu yhtä hyvin myös aikuisryhmän käyttöön. Draama-MES®-menetelmän olennaisin ero MES®-ohjelmaan on teatterillisuuden ilmaisullisten harjoitteiden käyttäminen käsiteltävien aiheiden kehollistamiseen. Menetelmä auttaa ja tukee erityisesti sellaisia henkilöitä, jotka ovat tottumattomia tai haluttomia sanoittamaan omia tuntemuksiaan ja kokemuksiaan. Kehollinen jakaminen voi joskus tuntua helpommalta tai madaltaa kynnystä puhumisen aloittamiseen. Draamakoulu ja teatteripedagogiikan lisensiaatti Elina Rainio uskoo, että taiteella ja tarinoilla on oma kehitystehtävänsä osana ihmisen elämänkaarta. Hänen mukaansa ihmisen pitää voida samaistua, ihastua ja vihastua eri hahmojen toimintaan tai niiden kautta (Rainio 2009, 87). Tästä ajatuksesta lähti myös Draama-MES®-menetelmän kehittäminen. Tarjoamalla ryhmän osallistujille luvan leikkiä, heittäytyä, samaistua ja tuntea, voi oman elämäntarinan sanoittaminen tuntua lopulta helpommalta ja houkuttelevammalta.

Draama-MES®-menetelmän toiminnallisiksi metodeiksi valittiin lopulta prosessidraaman osallistavat työtavat. Osallistavan teatterin genreen kuuluvan prosessidraaman työskentely perustuu tarinaan, jonka puitteissa käsiteltävää aihetta tutkitaan eri näkökulmista (Sutela 2015). Prosessidraaman osallistavia työtapoja ovat esimerkiksi ryhmäyttävät pelit ja leikit, patsastyöskentely ja still-kuvat, mielipidejanat, rentoutukset sekä äänimaiset ja aistiharjoitukset (Rainio 2009, 81-83). Yleensä prosessidraaman keskeisiä piirteitä ovat dialogisuus, leikillisuus, prosessin merkityksen korostaminen, ryhmän kuuntelu ja valintojen moniäänisyys, keskeneräisyyden hyväksyminen, kollektiivisen kokemuksen ymmärtäminen, eettiset periaatteet sekä toiseuden kunnioittaminen (Rainio 2009, 8). Nämä samat piirteet hahmotimme myös Draama-MES®-menetelmälle, vaikka toiminnan rajaaminen tapahtuikin hieman eri tavalla kuin perinteisessä prosessidraamassa, jossa ohjaaja saattaa, ja joskus hänen pitääkin, voimakkaalla kädellä vaikuttaa esimerkiksi harjoituksen lopputulokseen. Meidän ajatuksenamme oli käyttää samoja työtapoja, mutta jättää lopputulema kokonaan ryhmän reaktioiden varaan. Sekä prosessidraama

että Draama-MES®-ryhmä vaativat ohjaajaltaan paljon. On kyettävä kuuntelemaan tilan-
netta, ryhmää ja yksilöä riittävän herkästi samalla kun on huolehdittava sisällön eteen-
päin viemisestä. Tässä mielessä koemme, että Draama-MES®-ryhmän ohjaajalla tulisi
aina olla perustiedot ja taidot ainakin teatteri-ilmaisun ryhmänohjausprosesseista, sillä
nämä välineet vaativat ohjaajalta perehtyneisyyttä sekä niiden tekniikkaan että eettiseen
pohdintaan. Teatteri-ilmaisun osallistavat työtavat vaativat aina eettistä pohdintaa, koska
niiden käyttö kysyy ihmisarvon, kunnioittavan kohtaamisen ja erilaisuuden sietämisen
tuntemusta, sekä onnistunutta ryhmän sisäisen turvallisuuden tunteen rakentumisen tu-
kemista (Rainio 2009, 13). Näiden lisäksi ohjaajan tulee pystyä luomaan energinen ja
innostunut ilmapiiri, hänen tulee olla hyvä kuuntelija ja omata kyky viedä keskustelua
syvemmälle tasolle (Rainio 2009, 13).

Draama-MES®-ryhmän aihealueet ja tapaamisten runko

Toinen erityinen ero Draama-MES®-menetelmän ja MES®-ohjelman välillä on kokonais-
kesto. Molemmat ovat prosessimaisia ja kestävät useita tapaamiskertoja, mutta Draama-
MES® on kuitenkin selvästi esikuvaansalyhyempi ja tiiviimpi. Tiivistäminen johtui tässä
nimenomaisessa kehittämissuunnitelmassa lopulta osittain aikataulullisista haasteista, mutta
ajatus oli myös kaikkien intuitiivisena suuntana kehitystehtävän alussa. Kohderyhmän
nuorille 16 kuukauden jakso elämästä on varsin pitkä aika sitoutua mihin tahansa pro-
sessiin. Näin ollen sovimme, että Draama-MES®-menetelmässä olisi vain 10 otsikkoa,
joita jokaista käsiteltäisiin neljän tunnin mittaisella tapaamisella. MES®-ohjelman ai-
heista oli myös perusteltua pudottaa pois sellaiset kartat, jotka käsittelivät esimerkiksi
vanhemmuutta. Draama-MES®-menetelmän lopulliseksi aiheesekärangaksi valikoituivat
otsikot Kuka minä olen ja mitä minä tarvitsen, Unelmani, Lapsuuteni, Ihmissuhteeni,
Omat rajani, Omat vahvuuteni ja mieltymykseni, Omat tunteeni, Selviytymiskeinoni, Sel-
viytymisstrategioiden hahmogalleria sekä Tulevaisuuteni.

Alkuperäinen suunnitelma oli jättää viimeinen kerta kokonaan vaille erityistä aihetta, jol-
loin voisimme syventää vielä niitä aiheita, jotka ryhmä itse nostaisi esille. Tämä suunni-
telma vaihtui toiminnan keskellä, sillä kolmanneksi viimeisen tapaamisen aihe kirvoitti
sen verran keskustelua, että päätimme jatkaa aiheen käsittelyä myös seuraavalla ker-
ralla. Tämä oli myös ryhmän oma toive. Toiseksi viimeinen kerta sai siis itselleen otsikon

Selviytymisstrategioiden hahmogalleria, ja näin ollen Tulevaisuuteni siirtyi viimeiselle tapaamiskerralle. Koen, että tämän kaltaiseen joustoon ja kuunteluun Draama-MES®-ryhmän kanssa pitää olla varaa, varsinkin loppuvaiheessa prosessia, kun ryhmä on jo selkeästi kasvamassa omaan suuntaansa.

Jos puhutaan ryhmäprosessin dramaturgisesta kaaresta, voidaan todeta, että Draama-MES®-ryhmän alussa on äärimmäisen tärkeää luoda ryhmälle ja työskentelylle erityisen selkeät ja yhteisesti sovitut toimintatavat. Pilottiryhmän kanssa tämä tarkoitti esimerkiksi sitä, että ryhmä alkoi aina samassa paikassa, samoina viikonpäivinä, samaan aikaan, ja oli kestoltaan aina samanmittainen. Lisäksi rakensimme toiminnalle ulkoisesti kutsuvat puitteet tarjoamalla pienessä, vanhaan puutaloon sijoittuvassa teatterissamme esimerkiksi välipalaa heti ryhmän alussa ja pitämällä toiminnan muutenkin rentona ja omaehtoisena. Sovimme yhteisesti heti ensimmäisellä kerralla, että jokaisella on ryhmässä niin sanottu veto-oikeus. Tämä tarkoitti sitä, että mitään ei ollut pakko tehdä, ketään ei tarvinnut miellyttää. Jokainen oli tervetullut ryhmään sellaisena kuin sinä päivänä oli. Lisäksi veto-oikeus liittyi ryhmäprosessin jälkeiseen taiteelliseen prosessiin, jonka käsikirjoitus perustui niihin ilmiöihin, jotka ryhmäprosessin aikana nousivat esille. Näin ollen kaikilla ryhmäläisillä oli yhtäläinen oikeus sensuroida tulevaa käsikirjoitusta niin halutessaan. Veto-oikeuden antaminen oli ryhmäprosessissa omistajuuden luovuttaminen osallistujille, ja ryhmäprosessin kannalta tärkeä rakennusaine.

Tapaamisten runko noudatti suunnitellusti aina samaa kaavaa. Aluksi tarjolla oli välipalaa ja vapaamuotoista keskustelua, jota seurasi kuulumiskierros piirissä istuen. Osalla kerroista kuulumiset kerrottiin vapaavalintaiseen tapaan, ja osalla olimme rajanneet tehtävää jollain tehtävänannolla. Esimerkiksi päivän tunnelmaa kysyttäessä kysyimmekin sitä, millainen talo olisit, jos olisit tänään talo. Kysymykseen vastaaminen tuottaa väistämättä alatekstiä kertojaltaan ja tulkintaa kuulijoiltaan. Aluksi teatterikonventioiden ulkopuolelta tulevilla osallistujilla oli vaikea ymmärtää ja jopa hyväksyä joitain toimintatapoja, kuten näyttämön lattialla piirissä istumista tai tilassa kävelemistä. Hyvin nopeasti ryhmä kuitenkin sopeutui luomiimme raameihin, ja loppuprosessissa se suorastaan odotti ja toivoi niitä.

Kuulumiskierroksen jälkeen siirryttiin aina virittäviin ja energisoiviin teatteriharjoitteisiin, jotka joinain kertoina liittyivät suoraan käsiteltävään aiheeseen tai toisinaan niiden tehtävänä oli lämmittää osallistujien aisteja päivän aihetta varten. Pilottiryhmän kanssa teimme lämmittelyharjoituksina perinteisiä teatteri-ilmaisun pelejä ja leikkejä, kuten esi-

merkiksi Zip, Zap, Zop ja Swish, poing, bäng. Erityisen aseman ryhmässä sai myös Län- nen nopein -leikki. Lämmittelyharjoitteet, kuten muutkin raamijärjestelyt ovat riippuvaisia kulloisestakin ohjaajasta, resursseista sekä tietysti myös ryhmästä. Ryhmät ovat aina erilaisia, toisille toimii joku asia ja toiset eivät innostu siitä lainkaan. Lämmittelytehtävien valintaan tulee siis Draama-MES®-menetelmässä käyttää ohjaajan omaa ammattitaitoa.

Näiden jälkeen vuorossa oli päivän varsinaisen aiheen käsittely MES®-karttaa apuna käyttäen. Alustimme aihetta ja ohjeistimme kartan itsenäiseen täyttämiseen. MES®-kart- taan tehtäessä, on hyvä korostaa sitä, että siihen kirjatut asiat ovat totta tekijälleen juuri tänään. Karttoihin kirjataan usein esimerkiksi tunteita tai omaa käsitystä tapahtumien ku- lusta. Tämän takia karttaan on aina hyvä kirjata myös päivämäärä. Jos osallistuja haluaa joskus myöhemmin palata aiheeseen, tai hän käsittelee samaa aihetta uudelleen, on päivämäärän avulla helppo päästä kiinni siihen, milloin ja missä tilanteessa asiasta on sillä tavalla ajatellut ja tuntenut.

Kartan laatimisen ja tauon jälkeen vuorossa oli karttojen jakaminen ryhmän kesken. Jos- kus järjestys saattoi vaihdella, mutta pääpiirteittäin kartat jaettiin heti niiden valmistumi- sen ja tauon jälkeen. Jakamistilanteessa istuttiin taas piirissä lattialla ja jokainen sai ker- toa omasta kartastaan ne asiat mitkä tuntuivat olennaisilta. Oli liikuttavaa seurata, miten nopeasti ryhmä kiintyi toinen toisiinsa, ja miten kuuntelu parani kerta toisensa jälkeen. Vertaiskokemusten jakaminen on MES®-ryhmien parasta antia. Karttojen jakamista seu- rasi syventävän toiminnan aika. Käytimme tässä vaiheessa paljon esimerkiksi mielipide- janoja sekä still-kuvatyöskentelyä sanoittamaan osallistujien tunteita MES®-kartan jäl- keen.

Ryhmän lopetus tapahtui myös aina saman kaavan mukaan. Ensin tehtiin jokin rentout- tava tai yhdistävä peli, leikki tai rituaali, kuten Puunhoito tai Hierontapiiri. Sen jälkeen pidettiin piirissä vielä loppukierros, jossa jokainen sai sanoa missä tunnelmassa lähtee tänään kotiin ryhmästä. Kaikessa toiminnassa painotettiin koko ajan avoimuutta, sekä sitä, ettei ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia tai tunteita. Rohkaiseminen avoi- meen tunneilmaisuuksiin on mielestämme tämän kohderyhmän kanssa erityisen tärkeää.

4 TYTTÖJEN KIRJOITUKSIA

Teimme Tyttöjen kirjoituksia -projektin pilotoimaan kehittämäämme Draama-MES®-menetelmää. Tyttöjen kirjoituksia -esitys taas oli meille molemmille taiteellinen tavoite, esitys, jota kohti olimme molemmat kulkeneet jo jonkun aikaa. Draama-MES®-menetelmä ja Tyttöjen kirjoituksia -esitys ovat syntyneet käsikädessä niin, että edes me ohjaajat emme osaa tarkoin rajata kumpi oli kokonaisuudessaan ensin olemassa. Molemmat prosessit tarvitsivat toisiaan tullakseen valmiiksi.

4.1 Tyttöjen kirjoituksia -projektin kulku

Tyttöjen kirjoituksia -projektin suunniteltu rakenne oli seuraava: Me suunnittelisimme yhdessä MES®-ohjelman silloisen johtajan, Jukka Sihlmanin kanssa nuorten Draama-MES®-ryhmän tapaamisten sisällöt aiheittain. Seuraavaksi Neljä Astetta Oy kokoaisi Turun alueen asiakkaistaan ryhmän, tai myisi palvelun uusille asiakkaille niin, että ryhmäprosessiin osallistuisi neljästä kuuteen nuorta. Myynnin ja markkinoinnin aikana me hakimme taiteelliselle toteutukselle rahoitusta taiteen kanavista. Alkuperäisen suunnitelman ja aikataulun mukaan, Draama-MES®-pilottiryhmän oli tarkoitus käynnistyä alkuvuodesta 2018, jolloin ryhmäprosessin oli tarkoitus kestää neljä kuukautta ja sisältää yhteensä 14 neljän tunnin tapaamista ryhmän kanssa. Tapaamiskertojen sisällön rakenne muodostui suunnitelman mukaan MES®-ohjelmaa myötäillen niin, että joka toinen kerta ryhmälle esiteltäisiin uusi aihe, ja joka toinen kerta syvennettäisiin aihetta teatteri-ilmaisen keinoilla. Ryhmäprosessin ajan me olisimme työsuhteessa Neljälle Astetta Oy:öön. Ryhmäprosessin jälkeen työstäisimme prosessin aikana esiin nousseista ilmiöistä käsi-kirjoituksen, jonka taiteelliseen toteutukseen myös ryhmän osallistujilla olisi mahdollisuus halutessaan osallistua. Muu taiteellinen työryhmä koottaisiin Turun seudun teatterialan ammattilaisista sekä opiskelijoista. Taiteellisen toteutuksen prosessi ja ensi-ilta sijoittuisivat syksylle 2018.

Hyvin perustellun suunnitelman toteutus sujui kuitenkin toisella tavalla. Työn suunnittelu ja alustus kulki sovitusti, ja Neljä Astetta Oy käynnisti ryhmän markkinoinnin syksyllä 2017. Melko pian saimmekin vihreää valoa alueen keskisuuresta kaupungista, jolla oli suunnitelmissa ostaa koko ryhmä asiakkailleen. Vahvistusta ostolle ei kuitenkaan jostain

syystä koskaan saatu, eikä ryhmä näin ollen päässyt alkamaan, vaikka tulijoita olisi kulleman mukaan ollut. Tämän johdosta ryhmä ei alkanut suunnitelman mukaan alkuvuodesta 2018.

Markkinointiprosessi käynnistettiin uudelleen tammikuussa 2018, jonka seurauksena lopulta toukokuussa 2018 Turun alueen sosiaalityöntekijät ilmaisivat kiinnostuksensa täyttää ryhmän paikat asiakkailleen. Ryhmän aloitusajankohta sovittiin heinäkuun 2018 loppuun. Kesän kuluessa saimme kuitenkin ilmoituksen, ettei Turun kaupungin sosiaalitoimella ole valmiutta ostaa kyseistä palvelua asiakkailleen. Tulijoita heillä kuitenkin olisi. Sosiaalityöntekijät olivat jostain syystä jääneet siihen käsitykseen, että koska ryhmässä työskennellään taiteilijoiden kanssa, olisi osallistuminen ryhmäläisille ilmaista. Väärin ymmärrysten seurauksena Turun sosiaalitoimiston asiakkaista yksi osallistui ryhmään lopulta ilmaiseksi, sillä kyseiselle nuorelle oli jo ilmoitettu asiasta.

Asioiden saaman käänteen jälkeen ja sovittuun aikataulun kiristymisen takia päädyimme yhteisymmärryksessä lopettamaan varsinaisen markkinointityön Neljä Astetta Oy:n kanssa. Pyysimme työparini kanssa ryhmään kohderyhmään sopivia henkilöitä omista kontakteistamme, ja ensimmäinen Draama-MES®-ryhmä aloitti toimintansa uuden suunnitelman mukaisesti heinäkuun lopussa 2018. Ryhmä koostui silloin Neljä Astetta Oy:n myymästä yhdestä asiakaspaikasta sekä viidestä hyväntekeväisyysasiakkaasta. Ryhmän käynnistyttyä ostetulla asiakaspaikalla ollut tyttö perui osallistumisensa, koska koki olevansa liian nuori muuhun ryhmään nähden. Ensimmäinen Draama-MES®-ryhmä koostui siis lopulta pelkästään työryhmän mukaan kutsumista, kohderyhmään kuuluvista nuorista. Näillä suunnitelmiin tulleilla muutoksilla oli oleellinen vaikutus kehittämishankkeen toteutukseen.

Ryhmän muodostamisen vaikeuksien jälkeen olimme tilanteessa, jossa koko kehittämishankkeen rahoitus oli taiteen apurahojen varassa. Emme olleet työsuhteessa yritykseen, vaan toimimme itsenäisinä taiteilijoina sekä oman yhteisömme, Kulttuurivaltakuntaosuuskunnan, kautta yrityksen yhteistyökumppanina. Kumppanuus käsitti luvan MES®-ohjelman soveltamiseen, ryhmäprosessista aiheutuneiden kulujen jakamisen, sekä sopimuksen tulevaisuuden yhteistyöstä Draama-MES®-menetelmän osalta.

Rahoituksen lisäksi muutoksessa oli aikataulullinen sekä taiteellinen prosessi. Ryhmäprosessi kutistui ja tiivistyi aikataulullisesti niin, että tapaamisia järjestettiin lopulta viiden viikon aikana tiistaisin ja torstaisin, aina neljä tuntia kerrallaan. Yhteensä Draama-

MES®-ryhmä kokoontui 10 kertaa varsinaisen ryhmänprosessin merkeissä. Tapaamiskertojen sisältönä oli joka kerta uusi aihe, jota käsiteltiin sekä MES®-ohjelman karttojen avulla, että teatteri-ilmaisullisilla harjoitteilla. Vertaistukitapaamiset oli siis sisällytetty jokaisen tapaamisen sisään. Kymmenen tapaamiskerran jälkeen ryhmäläiset saivat päättää, haluavatko he jatkaa taiteelliseen prosessiin, ja jos halusivat niin millä tavalla. Kaksi Draama-MES®-ryhmän jäsentä päätti lopulta jatkaa taiteellisessa prosessissa esiintyjänä, ja yksi projisointi- sekä ääniesiintyjänä. Muut ryhmäläiset osallistuivat soveltuvin osin projektin muihin taiteellisen työn osa-alueisiin, kuten käsikirjoitukseen, valokuviiin, projisointeihin, puvustukseen sekä maskeeraukseen.

4.2 Tyttöjen kirjoituksia -esityksen taiteellinen prosessi

Kehittämishankkeen aikataulullisista muutoksista johtuen esityksen työtavaksi valikoitui aiemmista suunnitelmista poiketen devising- eli työryhmälähtöinen metodi. Tyttöjen kirjoituksia -projektin taiteellinen devising-prosessi jakaantui lajilleen tyypillisesti ja selkeästi kolmeen eri osaan: materiaalin työstämiseen, käsikirjoituksen laatimiseen sekä hyväksyttämiseen Draama-MES®-ryhmän jäsenillä, sekä varsinaisen esityksen harjoitteluvaiheeseen. Näille työvaiheille oli devising-prosessille epätyypillisen vähän aikaa, mutta tilannetta auttoi taiteellisen työskentelyn pohjalla oleva Draama-MES®-ryhmäprosessi.

Draama-MES®-ryhmäprosessin jälkeen taiteellisen toteutuksen työryhmä liittyi mukaan. Aktiivisesti harjoituksia seuraamassa ja niihin osallistumassa olivat lavastaja, äänisuunnittelija, projisointien kuvaaja, valosuunnittelija sekä puvustaja. Esiintyjiksi lavalle liittyivät alkuperäisten ryhmäläisten lisäksi kaksi Turun Ammattikorkeakoulun Taideakatemia teatteri-ilmaisun ohjaajaopiskelijaa oman työharjoittelunsa puitteissa. Heidän roolinsa projektissa oli esiintyjänä toimimisen lisäksi Draama-MES®-ryhmään osallistuneiden, lavalle nousevien nuorten tukeminen sekä hetkittäinen kannattelemine teatterin tekemisen konventioissa. Taiteellinen prosessi aloitettiin tilanteessa, jossa lavalle kiipesi yhteensä neljä esiintyjää, joiden takana toimi 13 henkinen taiteellinen tuotantotiimi. Tuotantotiimi koostui alueen taidealan ammattilaisten lisäksi kolmesta Draama-MES®-ryhmään osallistuneesta nuoresta.

Taiteellisen prosessin ensimmäinen vaihe aloitettiin ryhmän kanssa syyskuun 2018 lopulla. Sen aikana Draama-MES®-ryhmässä nousseita ilmiöitä ja aiheita käsiteltiin erilaisin soveltavan teatterin menetelmin. Koska tilanne oli alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen se, ettei meillä ollut valmista tai edes suuntaa antavaa käsikirjoitusta harjoitusten

alkaessa, käytimme käsikirjoituksen työstämiseen devising-harjoitteita. Ilmiöitä ja aiheita käsiteltiin muun muassa yhteisillä miellekartoilla, Pieta Koskenniemen (2007, 49, 65, 67) esittelemillä menetelmillä, kuten automaattikirjoitus, kuuma tuoli ja arjen koreografia, sekä muilla tunnetuilla devising-harjoitteilla, kuten patsas- ja still-kuvatyöskentelyllä ja Minä olen puu -tyyppisillä harjoitteilla.

Tiiviin ensimmäisen työvaiheen tuloksena ohjaajaparin kynästä syntyi toisessa työvaiheessa alustava käsikirjoitus, johon oli koottu esityksen dramaturgia sekä 21 kohtausaihiota valituista aiheista. Alustavan käsikirjoituksen valmistuttua järjestimme alkuperäiselle Draama-MES®-ryhmälle lokakuun puoleessa välissä käsikirjoitusseremonian. Seremoniassa käytiin ryhmän kanssa läpi alustava käsikirjoitus, sen kohtausten aiheet ja niiden käsittelytavat. Koska esitys kumpusi Draama-MES®-ryhmän henkilökohtaisista prosesseista, oli mielestämme erittäin tärkeää säilyttää ryhmäläisten päätösvalta esityksen sisältöön koko prosessin ajan. Esityksen tarkoituksena ei ollut esitellä kenenkään tarinaa yksilönä, vaan olla kudelma niistä tarinoista, joita ryhmäprosessin aikana nousi esille. Vaikka henkilöiden tarinoita ei voi ulkopuolinen henkilö tunnistaa esityksestä, liittyy kehittämäämme Draama-MES®-menetelmään selkeä linjanveto sen kohderyhmän kunnioittamisesta ja suojaamisesta. Käsikirjoitusseremoniassa ryhmä hyväksyi käsikirjoitus suunnitelman. Lisäksi tilaisuudessa jaettiin juhlallisoin menoin jokaiselle painetut todistukset Draama-MES®-ryhmään osallistumisesta.

Käsikirjoituksen rungon valmistuttua taiteellisessa prosessissa seurasi sen kolmas vaihe. Tiiviin työstön ja harjoitusvaiheen aikana kohtauksia hiottiin ja sovitettiin yhteen muiden taiteellisten osa-alueiden kanssa. Valmis käsikirjoitus jaettiin työryhmälle marraskuun alussa, noin kaksi ja puoli viikkoa ennen ensi-iltaa. Harjoitusvaiheen lomassa kuvasimme myös muutamia videoita esityksessä käytettäviä projisointeja varten. Työryhmän yhteinen retki syksyiseen metsään kuvaamaan materiaalia harjoitusten päätteeksi, oli esiintyjille lopullisen yhteen hitsaantumisen matka. Videokuvauksissa he yhdistyivät yhdeksi ryhmäksi, joka työskenteli yhteisen esityksen eteen. Tätä prosessia on aina ilo ja kunnia seurata, se ei koskaan tule valmiiksi annettuna tai ole itsestään selvyys.

Teatterilla muista taiteellisista osa-alueista ensimmäisinä valmistui, suunnitelman mukaisesti, lavastus ja puvustus. Tämä oli meille tärkeä tavoite, sillä halusimme taata esiintyjille tarpeeksi aikaa lavastuksen ja puvustuksen kanssa harjoitteluun, jotta he voisivat olla niiden suhteen rauhallisin mielin esityksissä. Esityksen läpimenoaihe aloitettiin noin kaksi viikkoa ennen ensi-iltaa, jolloin kaikki taiteelliset osa-alueet eivät vielä olleet täy-

dellisesti valmiita. Onnistuimme kuitenkin siinä, että kaikki esityksen taiteelliset osa-alueet olivat valmiita tuotantoaikataulun mukaisesti ennen viimeistä viikkoa, ja ensi-ilta viikko pystyttiin pyhittämään harjoittelemiselle eikä muutoksille. Ensimmäinen yleisökosketus koettiin tunteikkaassa kenraaliharjoituksessa, jossa yleisön itkusta ei meinannut tulla loppua. Tyttöjen kirjoituksia -esityksen ensi-iltaa juhlittiin Teatteri Mundossa perjantaina 23.11.2018.

4.3 Tyttöjen kirjoituksia esitys

Draama-MES®-ryhmän prosessissa esiinnousseista ilmiöistä, sekä niistä ilmiöistä, joista ryhmän jäsenet erityisesti halusivat puhua yleisölle, muodostui lopulta 21 kohtauksen fragmentaarinen kokonaisuus turkulaisen Teatteri Mundon lavalle. Esityksen kesto oli noin 1 tunti, ja sen jälkeen yleisö toivotettiin tervetulleeksi jäämään hetkeksi hengittämään näkemäänsä teatterin lämpiöön. Lämpiössä yleisöllä oli mahdollisuus keskustella tai olla keskustelematta paikalla olevan työryhmän kanssa ja jättää terveiset tytöille vieraskirjaan. Esityksen sisältö käsitteli nuorten omaa kokemusta lastensuojelusta, vanhemmista, kiusaamisesta, sukupuoli-identiteetistä ja elämästä yleensä. Esitys ei huutanut oikeita vastauksia, mutta se huusi kuulluksi ja näkyväksi tulemista.

Suorituspaineeet, riittämättömyyden tunne, rajat ja niiden puute, näkymättömyys, kollektiivinen vähättely, hellyyden kaipuu. Muun muassa näistä aineksista on Tyttöjen kirjoituksia -esityksen tyttöys rakentunut. [– –] Tyttöjen tarinat ovat riipaisevia, mutta ne tarjoavat samastumispintoja kenelle tahansa taustasta riippumatta. Esimerkiksi tarve täyttää toisten ihmisten odotuksia, kokemus riittämättömyyden ja huomion kaipuu ovat laajasti tunnistettavia ilmiöitä. (Karhu 2018.)

Koska osa esiintyjistä oli lähes ensikertalaisia teatterin lavalla ja toiset taas alalle opiskelevia henkilöitä, päätimme panostaa ohjauksessa esiintyjien läsnäolon korostamiseen näyttelijäntyöllisiä tekniikoita enemmän. Tämä suunta tuntui toimivan, ja esiintyjät vaikuttivat yleisön silmiin tasavahvoilta ja äärimmäisen rohkeilta intiimissä teatteritilassa, lähellä yleisöä, tuntevina ja läsnäolevina toimijoina. Tasavahvaan esiintymiseen vaikutti myös työharjoittelussa olevien alan opiskelijoiden selkeästi ohjattu rooli tilanteen kannattelijoina niin lavalla kuin lavan ulkopuolellakin. Tämä kuvio tuntui toimivan, ja oli suuri tukirakenne jokaisessa esityksessä.

Esityksen persoonallinen visuaalinen ilme sekä ääni- ja kuvamaisema oli tekijöidensä näköinen ja kuuloinen, mutta samalla ammattitaidolla viimeistely ja onnistuneesti yhteen nivottu. Ennen kaikkea se symboloi tyttöjen tarinoita ja kokemuksia oivaltavuudessaan. Taiteellista prosessia leimannut osallistavuus ja taiteilijuuden jakaminen näkyi esityksen kokonaisuudessa. Jokaiseen taiteelliseen osa-alueeseen oli palkattu ammattitaiteilija, mutta jokainen osa-alue toteutettiin myös yhteistyössä tyttöjen kanssa. Taiteellinen työryhmä osallistui prosessiin yhtä avoimin mielin kuin itse osallistujatkin, mikä johti siihen, että huomasimme ensi-ilta viikolla tekevämme oikeastaan esitystä meidän kaikkien tarinoista, ei vain tyttöjen tarinoista. Jokainen työryhmäläinen oli siinä vaiheessa löytänyt itsensä ja omia kokemuksiaan esityksestä, yhdestä tai useammasta kohdasta. Samaistuttavuus olikin yksi esityksemme tavoitteista, sillä halusimme purkaa lastensuojelun asiakkaiden päällä leijuvaa stigmaa. Tässä tehtävässä koemme onnistuneemme, sillä katsojapalautteesta sekä esityksen kritiikistä on luettavissa samaistumisen tunne.

Muistojen ja tarpeiden tarinallisista aineksista kutoutuu koskettava, valoisampaan tulevaisuuteen kurottava esitys. Kuntouttavasta työprosessista kaartuu silta taiteellisesti kunnianhimoiseen, nykyteatterilliseen lopputulokseen. (Karhu 2018.)

4.4 Tyttöjen kirjoituksia -projektin palautteet

Kirjoitin ylös sekä Draama-MES®-ryhmän että taiteellisen prosessin aikana osallistujien kommentteja ja palautteita. Jokaisella kerralla sana oli vapaa sekä palautteelle että omien tuntojen ja ajatusten purkamiselle. Palaute oli jokaisella kerralla aseistariisuvaa. Ryhmäprosessiin osallistuneiden palautteissa kerrottiin siitä, kuinka joku oli prosessin aikana ymmärtänyt sen, miksi on aikoinaan tullut huostaanotetuksi, ja kuinka oli nyt vasta ymmärtänyt, ettei se ollutkaan oma syy, vaan siihen vaikuttivat ne olosuhteet, jotka silloin vallitsivat. Toinen kertoi siitä, että oli prosessin avulla vihdoin ymmärtänyt, miksei mennyt yhtenä päivänä enää kouluun, ja tuli sen vuoksi huostaanotetuksi. Yksi hiljaisimmista ryhmän pohtijoista totesi tyylilleen uskollisena, että kannatti tulla. Näitä palautteita kuunnellussa ei voinut olla pyyhkimättä silmäkulmia.

Tää ryhmä on ollut jotenkin, täällä on voinut puhua. Mä oon puhunut täällä asioista, joista en oo ennen puhunut kenellekään. En oo edes itse osannut ajatella. (Draama-MES®-ryhmän osallistuja 27.9.2018.)

Koskettavia hetkiä koettiin myös Tyttöjen kirjoituksia -esityksen ensi-illassa, jossa kaksi ryhmäprosessista asti mukana ollutta henkilöä piti julkiset kiitospuheet koko juhlaväen edessä. Samat henkilöt olivat prosessin aikana kertoneet kärsivänsä muun muassa torikammosta sekä sosiaalisten tilanteiden aiheuttamasta ahdistuksesta. Molemmat halusivat kuitenkin siinä hetkessä ylittää itsensä ja kiittää koko työryhmää kokemastaan prosessista. Tyttöjen kirjoituksia -projekti oli saamastamme palautteesta päätellen tärkeä meille kaikille sen tekijöille, roolista riippumatta.

*I´m so fine, you so fine
All of the sadness and scars
Became an old memory now
So let´s smile and let go, we so fine
i´m so fine, you so fine
Our future will only have happiness
So put away your fear
Enjoy it, you worked hard, we so
fine*

(Tyttöjen kirjoituksia -esityksen esiintyjä 23.10.2018.)

Myös itse esitykset keräsivät kiittävää palautetta. Jo kenraaliharjoituksessa meille tekijöille tuli tarve kehottaa yleisöä jäämään halutessaan hetkeksi aikaa lämpiöön juttelemaan. Kenraalissa hetken päänäpistä lähtenyt toimintatapa jatkui joka esityksessä, ja sille oli selkeästi tarve. Teatterin konventioihin kuuluu usein esityksestä kiittäminen, mutta tämän esityksen kanssa ihmiset halusivat puhua muustakin. Monet kertoivat esityksen kirvoittamia omia kokemuksiaan ja muistojaan, toiset halusivat halata ja itkeä. Tärkeää tuntui olevan erityisesti kohtaaminen ja tunteiden jakaminen esityksen jälkeen. Olimme onnellisia jokaisesta saamastamme palautteesta, oli se sitten keskustelu, halaus tai hymy huoneen toiselta puolelta.

[– –]tää esitys kosketti kaikilla mahdollisilla tavoilla. Jotkut saattaa tietää mun lastensuojelutaustasta, ja siitä etten oo missään yhteyksissä mun biologiseen äitiin ja häneltä rakkauden saaminen ei näin onnistu. Mut tää esitys tarjos mulle sitä rakkautta. Tää saattaa kuulostaa kliseeltä mut Tyttöjen

kirjoituksia täytti yhden tyhjiön mun sydämestä. (Katsojapalaute sosiaalisessa mediassa 7.12.2018.)

5 SOVELTAVAN TAITEEN TIENRAIVAAJAT

Tämän opinnäytetyöartikkeli kertoo lukijalle Tyttöjen kirjoituksia -projektista, joka oli taiteilijoiden sekä lastensuojelualalla toimivan Neljä Astetta Oy:n välinen kehittämishanke. Kehittämishankkeen suunnitelma sekä toteutus noudattivat soveltavan taiteen tunnuspiirteitä. Sen tarkoituksena oli jalkautua kohderyhmän luokse, toimia yhdessä kohderyhmän kanssa ja tuottaa lopputuloksena taiteellisesti kunnianhimoinen julkinen näyttämöteos. Kehittämishankkeen toisena tarkoituksena oli yhdistää taiteilijat ja lastensuojelualan toimija, ja kehittää heidän välistään yhteistyötä niin, että molemmat hyötyisivät siitä. Molemmat suunnitelmat toteutuivat tavallaan, mutta tie onnistumiseen ei ollut suurin mahdollinen. Tässä luvussa pohdin sitä, mitä meidän piti tehdä, mitä teimme ja mitä sen jälkeen tapahtui.

Konseptoinnin haasteet soveltavassa taiteessa

Suunnitelman mukaan meidän piti kehittää lastensuojelualalle konseptoitava menetelmä, jonka teoria pohjautuisi alan omaan, jo hyväksi koettuun ja käytössä olevaan menetelmään, mutta jota olisi syvennetty soveltavan taiteen keinoin. Samaan aikaan meitä taiteilijoina kiehtoi ajatus esityksen tekemisestä kyseisen kohderyhmän, eli lastensuojelutaustaisten nuorten kanssa. Ajattelimme, että mikseivät nämä tavoitteet voisi kulkea käsi kädessä. Ja näin toimimme. Syntyi Draama-MES®-menetelmä ja syntyi Tyttöjen kirjoituksia -esitys. Molemmat ovat niittäneet kiitosta ja olleet koko työryhmälle kuin rakkaita lapsia. Suunnitelma ja tavoite siis saavutettiin näiden osalta.

Alkuperäisessä suunnitelmassa oli kuitenkin myös konseptoiminen. Niin hieno ja kaunis ajatus kuin tämän kaltaisen työskentelyn levittäminen laajalti ympäri maata olikin, tuntuu se taiteilijan näkökulmasta yhden onnistuneen pilotin jälkeen lähes mahdottomalta. Ajatuskin samanlaisesta tienraivaamisesta ja työnsä perustelemisesta tuntuu uuvuttavalta. Kehityshankkeen suurin oppi on ollut sen työmäärän käsittäminen, mitä tämänkaltaisen hanke pitää sisällään. Taiteen ja teatterin tekijöinä meille ei tullut yllätyksenä taiteellisen, tai edes raskaan sisällön omaavan ryhmäprosessin kuormittavuus, vaikka nekin olivat tämän kaltaisessa työssä normaalia suurempia. Meitä kuormitti eniten yksinkertaisesti kulujen jakaantuminen lähes pelkästään taiteilijoiden niskoille. Vapaan kentän tekijöinä

rahoituksemme on aina kiinni projektikohtaisista apurahoista. Näin ollen, tämänkin hankkeen takana on jokaisen siihen käytetyn euron verran hakemuksia, perusteluja ja raportteja. Ja jos projektiin kulunut työaika muutettaisiin palkalliseksi, työtunnin hinta olisi laskettavissa senteissä, jos edes niissä. Ilman taidealan rahoitusta, tätä soveltavan taiteen projektia ei olisi ollut mahdollista edes tehdä. Suurin kompastuskivi hankkeessa olivat lopulta siis sosiaali- ja terveysalan olemattomat resurssit, tai alan haluttomuus käyttää niitä tämän kaltaisen työskentelyn tukemiseen. Me tekijät voimme hyvällä omalla tunnolla sanoa, että teimme kaiken mahdollisen tämän projektin eteen, ja sillä päästiin näin pitkälle. Tähän pitäisi sitten sosiaali- ja terveysalan tulla vastaan jakamaan kustannuksia. Konseptoinnin näkökulmasta, vastaantulijoilla on aika pitkä matka, jotta tämän kaltainen työ saataisiin muokattua toistettavaan malliin.

Kautensa keväällä 2019 päättänyt Suomen hallitus linjasi toimintasuunnitelmaansa vuosille 2017–2019 kärkihankkeen, jonka tavoitteena oli parantaa taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta. Tarkoituksena oli laajentaa voimassaolevan, rakennushankkeisiin kytkeytyvän prosenttiperiaatteen käyttö taide- ja kulttuurisisältöisten hyvinvointipalveluiden hankintaan sosiaali- ja kulttuurisektoreilla. Laajennuksella pyrittiin lisäämään taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta ja sitä kautta lisäämään taiteen hyvinvointivaikutuksia. Tähän oli tarkoitus päästä lisäämällä eri taiteen alojen ja kulttuuripalvelujen tarjontaa ja käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastyössä. Toiveena oli, että pitkällä tähtäimellä toimet vakiinnuttaisivat taiteen ja kulttuurin osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteita. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018)

Nämä linjaukset eivät ainakaan vielä vuonna 2018 olleet rantautuneet käytännön tasolle. Soveltavan taiteen menetelmiin suhtaudutaan sosiaali- ja terveysalalla jo melko kiinnostuneesti, mutta budjetissa niille ei juurikaan ole varattu rahaa. Tämäkin kehittämishanke on tästä ilmiöstä valitettavan oiva esimerkki. Monet sosiaali- ja terveysalan virkamiehet ja muut alan toimijat ovat kiinnostuneita taiteen ja kulttuurin tarjoamista mahdollisuuksista, mutta kun tulee puhe rahasta, toivotaan nimenomaan, että taide tarjoaa lystin. Usein törmää siihen, että soveltavaan taiteeseen määrärahoja ei yksinkertaisesti ole, tai niitä pitää säästää jotain muuta varten. Tämä on asia, joka vaatisi laajan rakenteellisen uudistuksen, ja se taas vaati pitkän ajan toteutuakseen. Ehkä olemme hiljaa liikkumassa sitä kohti, näin ainakin toivon. Toteutuessaan, rahoitusrakenteen muutos voisi mahdollisesti olla se puuttuva pala, jolla tämänkin kehityshankkeen aloittama ja toimivaksi havaittu työ voitaisiin viedä eteenpäin, kohti koseptointia ja laajempaa levitystä.

Sen lisäksi, että kehittämishankkeessa ongelmallista oli resurssien jakautuminen, koko prosessin konseptoinnin esteenä on toistettavuus. Taiteen maisteri, kuvataideterapeutti ja psykoterapeutti Mimmu Rankanen (2015, 253) toteaa pohtiessaan taideterapian ja psykoterapian yhteen saattamista, että taide kadottaa koskettavuutensa tylsyessään kaavojen toteuttamiseksi. Olen asiasta samaa mieltä. Draama-MES®-ryhmiä voidaan toki toistaa melko helposti ilman taiteellista lopputulosta, mutta siinä tapauksessa kyseessä on lähinnä taidemenetelmien käyttö lastensuojelualan työmenetelmänä. Silloin on vaarana, että työskentely menettää olennaisen osan itsestään, itse soveltavan taiteen, eli ryhmän aikana nousseista ilmiöistä yhdessä tekijöiden kanssa toteutetun julkisen taideteoksen. Tekijöinä olemme vahvasti sitä mieltä, että Draama-MES®-menetelmän yksi olennainen osa on nimenomaan taiteelliseen lopputulokseen tähtäävä julkinen teos. Uskomme, että taiteellisesti kunnianhimoiseen lopputulokseen tähtääminen syventää myös Draama-MES®-menetelmän ryhmäprosessia sekä jokaisen osallistujan omaa henkilökohtaista kasvuprosessia.

Kehittämishankkeen tulokset

Onnistui konseptointi lopulta tai ei, mielestäni tämän kehittämishankkeen tulokset ovat kiistattoman positiiviset. Me loimme uuden työskentelymallin, Draama-MES®-menetelmän, joka ainakin pilottiryhmän perusteella toimii tavoitellulla tavalla. Ryhmän tavoitteena oli luoda lastensuojelutaustaisille nuorille mahdollisuus prosessiin, jossa he saavat sanoittaa omaa elämäänsä itselleen teatterin keinoin. Sanoittamisen lisäksi tavoitteena oli antaa heille mahdollisuus sanoa sanottavansa julkisesti. Ja sen he tekivät. Sitä varten syntyi esitys Tyttöjen kirjoituksia. Koen että kehittämishankkeen sisäiset tavoitteet toteutuivat kirkkaasti.

Tavoitteen toteutuminen menetelmän konseptoinnin osalta sen sijaan rajautuu opinnäytetyöprosessin ulkopuolelle. Näen tekemässämme työssä kuitenkin paljon potentiaalia. MES®-ohjelma myös sinällään on mielestäni oiva työpari soveltavalle taiteelle. Ehkä jatkosittelynä voisi joskus ajatella, että Draama-MES®-ryhmän lisäksi voisi kokeilla esimerkiksi Kuvis-MES®-ryhmää, tai melkeimpä mitä taidemuotoa tahansa MES®-ohjelman toiminnallisena parina. Ehkä konseptoinnin haasteena oleva taiteilijan puutuminen kaavan toistamiseen voitaisiin ratkaista vaihtuvilla taiteilijoilla? Koska kyseessä on vasta kehitetty ja pilotoitu menetelmä, tarvittaisiin tietysti myös lisätutkimusta sen toimivuudesta.

Koen myös, että tästä kehittämishankkeesta olemme hyötäneet niin me taiteilijat omassa työssämme kuin Neljä Astetta Oy:kin lastensuojelualan toimijana. Molemmat ovat projektin sivutuotteena saaneet paljon positiivista huomiota lehdistössä sekä sosiaalisessa mediassa, mikä on tänä päivänä melkein suoraan rahassa mitattavissa oleva arvo. Kuitenkin hankkeen suoranaiset ja oikeutetut hyötyjät ovat ne viisi nuorta, jotka rohkeasti lähtivät mukaan tuntemattomaan ja antoivat sille koko sydämensä.

LÄHTEET

Freedman, J. & Combs, G. 1996. Narrative Therapy. The Social Construction of Preferred Realities. New York: Haddon Craftsmen, Inc.

Karhu, A. 2018. Teatteriarvio: Tyttöjen kirjoituksia kertoo riipaisevia tarinoita, mutta kurottaa kohti valoisampaa tulevaisuutta. Turun sanomat 25.11.2018. Viitattu 20.5.2019. <https://www.ts.fi/kulttuuri/nayttamotaide/4166781/Teatteriarvio+Tyttöjen+kirjoituksia+kertoo+riipaisevia+tarinoita+mutta+kurottaa+kohti+valoisampaa+tulevaisuutta>.

Kognitiivisen psykoterapian yhdistys. Verkkosivu. Viitattu 31.10.2018. <https://kognitiivinenpsykoterapia.fi/terapia>.

Koskenniemi, P. 2007. Osallistava teatteri Devising ja muita merkillisyyksiä. Vantaa: Opintokeskus Kansalaisfoorumi.

Kuusinen, K-L. Toim. 2000. Kognitiivinen psykoterapia ja kiintymyssuhdeteoria. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Neljä Astetta Oy 2018. MES® Monimuotoisen elämän sankari® -ohjelma. Viitattu 25.10.2018. <https://4astetta.fi/palvelut/mes/>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018. Prosenttitaiteen periaatteen laajentaminen. Viitattu 26.10.2018. <https://minedu.fi/prosenttiperiaate>.

Rainio, E. 2009. Prosessidraama ja tutkiva teatterityö. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.

Rankanen, M. 2015. Taideterapian ja kognitiivis-analyttisen psykoterapian välisiä heijastuspintoja. Teoksessa Särkelä, L.; Tikkanen, S. & Haanpää, P (toim.) Kognitiivisanalyttinen psykoterapia. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Sihlman, J. & Malinen, N. 2018. MES® Monimuotoisen elämän sankari. Lahti: Neljä Astetta Oy.

Sutela, H. 2015. Prosessidraama. Viitattu 20.5.2019. <https://draamakoulu.wordpress.com/2015/05/10/prosessidraama/>.

Takanen, K. 2011. Tunne lukkosi. Vapaudu tunteiden vallasta. Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö.